

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle panostajalaki

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle panostajalaki (HE 134/2015 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Marianne Kivistö, sosiaali- ja terveysministeriö
- poliisiylitarkastaja Pekka Aho, sisäministeriö
- lakimies Pekka Timonen, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- lakimies Jyrki Suihkonen, Ammattiliitto Pro ry
- louninajaoston puheenjohtaja Jon Willberg, Infra ry
- toimialapäällikkö Markku Leskinen, Suomen Yrittäjät ry
- emeritusprofessori Ranan Rimón

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Rakennusliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi panostajalaki. Laissa säädettäisiin räjäytystyötä tekevän henkilön eli panostajan pätevyyskirjojen myöntämisen, uusimisen ja peruuttamisen edellytyksistä nykyistä tarkemmin. Lisäksi säädettäisiin pätevyyskirjojen voimassaolosta, pätevyyskirjoihin liittyvästä rekisteristä, tietojen luovuttamisesta rekisteristä, tietyistä poikkeuksista pätevyyskirjan myöntämiseen sekä tietyistä ilmoitusoikeuksista ja -velvollisuuksista. Lailla kumottaisiin nykyinen panostajalaki.

Esityksen yleisenä tavoitteena on parantaa räjäytystyössä työskentelevien henkilöiden turvallisuutta ja samalla räjäytystyöhön liittyvää yleistä turvallisuutta selkeyttämällä ja ajantasaistamalla sääntely.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2016.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Panostajalla tarkoitetaan henkilöä, joka tekee räjäytystöitä. Panostajan ammatissa henkilö käyttää ja käsittelee räjähteitä, jotka voivat huolimattomasti tai väärin käytettyinä aiheuttaa paitsi suurta aineellista vahinkoa, myös terveyden ja hengen vaaraa niin räjäytystyön tekijälle itselleen kuin työn vaikutuspiirissä oleville muille henkilöille. Sekä työturvallisuuden että yleisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että räjäytystyötä tekevät henkilöt, jotka ovat siihen ammatillisesti päteviä ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivia.

Esityksen tarkoituksena on uudistaa panostajalainsäädäntö ajanmukaiseksi ja perustuslain vaatimukset täyttäväksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on sääntelyä selkeyttämällä parantaa räjäytystyössä työskentelevien henkilöiden turvallisuutta ja samalla räjäytystyöhön liittyvää yleistä turvallisuutta.

Esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Panostajia koskeva sääntely koostuu nykyisin panostajalaista ja valtioneuvoston ja sosiaali- ja terveysministeriön antamista asetuksista. Asetuksissa on määräykset pätevyyskirjan saamisen edellytyksistä, myöntävästä viranomaisesta sekä vaadittavasta koulutuksesta. Panostajalaissa on perussäännökset panostajan pätevyyskirjasta, sen myöntämisestä, voimassaolosta, peruuttamisesta, oikeudesta räjähteiden käsittelyyn ja panostajarekisteristä.

Pätevyyskirja voidaan panostajalain (219/2002) 2 §:n 3 momentin mukaan perua joko kokonaan tai osittain, jos pätevyysvaatimukset eivät enää täyty. Käytännössä pätevyyskirja perutaan useimmiten, koska henkilö ei enää ole terveydentilaltaan tai muilta ominaisuuksiltaan sopiva panostajan työhön. Terveydentila todetaan lääkärintodistuksesta. Siitä, mitä muilla ominaisuuksilla tarkoitetaan ja miten sopivuus tältä osin todetaan, ei nykyisessä panostajalaissa ole säädetty.

Panostajan työtä koskevalla sääntelyllä puututaan henkilön oikeusasemaan. Nykyisessä muodossa panostajalaki ei täytä perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaa vaatimusta oikeuksien sääntelyn tarkkarajaisuudesta ja täsmällisyydestä. Valiokunta pitää säännösten ajantasaistamista perustuslain vaatimukset täyttäväksi tarpeellisena ja tärkeänä uudistuksena.

Esityksessä ehdotetaan pätevyyskirjan voimassaoloajan muuttamista kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen. Voimassaolon jatkamisen edellytyksenä on kertauskurssin suorittaminen. Jatkossa räjähdystyötä tekevät saavat siten nykyistä useammin ja säännönmukaisemmin tietoa lainsäädännössä tapahtuneista muutoksista ja uusista määräyksistä sekä turvallisen työskentelyn menetelmistä, räjähddeaineista ja niiden ominaisuuksista. Valiokunta pitää säännöllistä osaamisen kehittämistä ja ylläpitämistä panostajan räjähdystyön vaativuuden ja vaarallisuuden vuoksi tarpeellisena ja kannattaa uudistusta.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

5 §. Pätevyyskirjan myöntäminen. Pykälän 1 momentin mukaan pätevyyskirjan myöntää aluehallintovirasto. Perustelujen mukaan toimivaltaisesta viranomaisesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Tarkemmat määräykset ovat nykyisin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa panostajan pätevyyskirjan myöntävästä viranomaisesta ja pätevyyskirjan saamiseksi vaadittavasta koulutuksesta (124/2002). Uuden lain tultua voimaan asiasta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden toimialueista (1494/2015). Asetuksenantovaltuus on aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 6 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädetään edellytyksistä, jotka pätevyyskirjan hakijan on täytettävä. Valithoneuvoston asetuksella voidaan 3 momentin mukaan säätää siitä, miten pätevyyskirjan myöntämisen edellytykset todennetaan.

Panostajalain 11 §:ssä säädetään pätevyyskirjan hakemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan pätevyyskirjaa haetaan aluehallintovirastolta. Hakemukseen on liitettävä tarvittavat selvitykset pätevyyskirjan myöntämisen edellytysten täyttymisestä. Pykälän 2 momentin mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen liitettävistä selvityksistä.

Saadun selvityksen mukaan sekä 5 §:n 3 momentissa että 11 §:n 2 momentissa asetuksenantovaltuudella tarkoitetaan valtuutta antaa asetuksella tarkempia määräyksiä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen edellytysten täyttymisen selvittämisestä. Valiokunta katsoo, että 5 §:n 3 momentissa oleva asetuksenantovaltuus on näin ollen tarpeeton ja ehdottaa sen poistamista

7 §. Panostajalta edellytetty käyttäytyminen. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan henkilö ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdassa edellytettyä sopivuusvaatimusta, jos hänet on kuluneen kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen kohdassa luetelluista rikoksista. Lisäedellytyksenä on, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään niitä hallussaan.

Henkilö ei täytä 1 momentin 3 kohdassa säädettyä hyvämaineisuuden edellytystä muun muassa silloin, jos hänet on tuomittu sakkorangaistukseen rikoslain 44 luvun 11 §:ssä tarkoitettusta räjähdeterikoksesta tai 12 §:ssä tarkoitettusta varomattomasta käsittelystä. Valiokunta katsoo, että rikoslain 44 luvun 13 §:ssä säädetty vaarallisten aineiden kuljetusrikos on luonteeltaan ja vakavuudeltaan rinnastettavissa näihin rikoksiin, ja ehdottaa, että se lisätään luetteloon

15 §. Pätevyyskirjan peruuttaminen. Pykälän 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi peruuttaa panostajan pätevyyskirjan, jos panostaja ei enää täytä 5—7 §:n mukaisia pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksiä tai jos panostaja on pätevyyskirjaa edellyttävässä toiminnassa rikkonut tätä lakia, työturvallisuuslakia (738/2002) tai niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Pykälän 3 momentin mukaan, jos 2 momentin 1 ja 2 kohdissa mainitut puutteet tai laiminlyönnit voidaan korjata, aluehallintoviraston on annettava pätevyyskirjan haltijalle määräaika korjata puute tai laiminlyönti.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä (ks. PeVL 13/2013 vp). Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Valiokunta ehdottaa 2 momentin täydentämistä siten, että panostajan pätevyyskirja voidaan peruuttaa, jos panostaja ei olosuhteissaan tapahtuneiden olennaisten muutosten vuoksi enää täytä myöntämisen edellytyksiä tai jos panostaja on olennaisesti rikkonut 2 kohdassa mainittuja lakeja tai niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 134/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Panostajalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään panostajan oikeuksista ja velvollisuuksista, panostajan pätevyyskirjan myöntämisen, uusimisen ja peruuttamisen edellytyksistä sekä pätevyyskirjan voimassaolosta. Lisäksi laissa säädetään panostajan pätevyyskirjojen rekisteristä ja tietojen luovuttamisesta rekisteristä.

Tätä lakia ei sovelleta poliisin ja pelastuslaitoksen virkatehtävien hoitamiseen eikä puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen palveluksessa olevan henkilön, asevelvollisen tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavan henkilön puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen määräyksessä tai palveluksessa suorittamaan palvelusohjelmaan merkittyyn tai muuhun erikseen määrättyyn koulutussuunnitelmien mukaiseen sellaiseen sotilaalliseen harjoitukseen ja koulutukseen sekä

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

siihen välittömästi liittyvään työhön, jonka pääasiallinen tarkoitus on sotilaallisessa toiminnassa tarvittavien erityisten valmiuksien harjoittaminen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *panostajalla* henkilöä, jolla on voimassa oleva panostajan pätevyyskirja ja joka suorittaa räjäytystyötä;
- 2) *räjäytystyöllä* työtä, jossa käsitellään, käytetään ja säilytetään räjähteitä tai laaditaan sytytysjärjestelmiä;
- 3) *louhintatyöllä* kallion tai mineraalien irrotusta ja siihen liittyviä töitä;
- 4) *panostamisella* räjähteiden asettamista räjäytettävään kohteeseen;
- 5) *maanpäällisellä työllä* räjäytys- ja louhintatöitä, jotka tehdään maan pinnan yläpuolella.

3 §

Oikeus tehdä räjäytystyötä

Räjäytystyötä saa tehdä henkilö, jolla on voimassa oleva asianmukainen pätevyyskirja ja joka on rekisteröity panostajan pätevyyskirjojen rekisteriin. Hänen välittömässä valvonnassaan räjähteitä saa käsitellä ja käyttää muukin täysi-ikäinen henkilö siten kuin siitä erikseen säädetään.

Räjähteitä saa tarvittaessa hävittää muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö siten kuin siitä erikseen säädetään.

4 §

Panostajan pätevyyskirjat

Panostajan pätevyyskirjoja ovat:

- 1) tehosteräjäyttäjän pätevyyskirja;
- 2) nuoremman panostajan pätevyyskirja;
- 3) vanhemman panostajan pätevyyskirja;
- 4) ylipanostajan pätevyyskirja;
- 5) räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja.

Pätevyyskirja voidaan myös myöntää koskemaan vain määrättyjä räjäytystyön osa-alueita tai räjäytystyötä vain määrättyissä olosuhteissa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä edellä tarkoitettujen räjäytystyön osa-alueet ja olosuhteet ovat.

5 §

Pätevyyskirjan myöntäminen

Panostajan pätevyyskirjan myöntää aluehallintovirasto.

Panostajan pätevyyskirja myönnetään hakijalle,

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

- 1) joka on täyttänyt 20 vuotta;
- 2) joka on terveydeltään sopiva;
- 3) joka on hyvämaineinen;
- 4) joka on koulutukseltaan pätevä; ja
- 5) jolla on riittävä työkokemus.

~~Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä, miten pätevyyskirjan myöntämisen edellytykset todennetaan.~~

6 §

Terveydentilan osoittaminen

Edellä 5 §:n 2 momentin 2 kohdan mukainen pätevyyskirjan hakijan terveydellinen sopivuus osoitetaan aikaisintaan kolme kuukautta ennen hakemuksen tekemistä annetulla lääkärinlausunnolla.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada lääkärinlausunto muulloinkin kuin pätevyyskirjan myöntämisen ja uusimisen yhteydessä, jos on syytä epäillä henkilön sopivuutta panostajaksi.

7 §

Panostajalta edellytetty käyttäytyminen

Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:

1) viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla yli kahden vuoden vankeusrangaistukseen;

2) viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen;

3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvun 1, 2, 4, 5, 5 a, 6, 7, 7 a, 8, 8 a—8 c, 9 tai 9 a §:ssä tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä, 34 a luvun 1—4, 4 a—4 c tai 5 §:ssä tarkoitetusta terrorismirikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähderikoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvun 1—3, 3 a, 4—6 tai 6 a §:ssä tarkoitetusta työrikoksesta;

4) vähintään kolmesti viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain 21 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta pahoinpitelystä, 23 luvun 1—4 §:ssä tarkoitetusta liikenne rikoksesta tai 50 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta huumausainerikoksesta; tai

5) viimeisten viiden vuoden aikana laiminlyönyt toistuvasti olennaisia räjäytystyön turvallisuusvaatimuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun lisäksi pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hakijaa on hänen omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

käyttäytymisensä taikka muun aikaisemman toimintansa perusteella pidettävä ilmeisen sopimattomana toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä.

8 §

Panostajan koulutus

Täyttääkseen 5 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettun edellytyksen panostajan on suoritettava panostajan peruskurssi ja sen jälkeen kuulustelu. Pätevyyskirjan uusimisen edellytyksenä on kertauskurssin suorittaminen.

Panostajan perus- ja kertauskurssilla tulee olla nimettyä kurssin johtaja, jonka nimeää kurssin järjestävä taho. Kurssin johtajan tulee hyvissä ajoin, viimeistään 14 vuorokautta ennen kurssin aloittamista tehdä ilmoitus aluehallintovirastolle. Ilmoitukseen tulee liittää aluehallintoviraston vahvistama aineisto. Aluehallintovirastolla tai sen määräämällä on oikeus osallistua kursseille koulutuksen ohjaus- ja valvontatarkoituksessa.

Aluehallintovirasto valvoo panostajan peruskurssin jälkeen suoritettavaa kuulustelua ja se järjestetään aluehallintoviraston hyväksymällä tavalla. Kuulustelussa voidaan käyttää apuna aluehallintovirasto hyväksymää asiantuntijaa.

Kuulustelun yhteydessä peritään kuulusteluun osallistuvalla kuulustelumaksu ja tarvittaessa muut kuulustelusta aiheutuvat kustannukset. Kuulustelumaksun määräytymisen perusteena käytetään kuulustelun järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Panostajakoulutuksen asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä panostajakoulutuslautakunta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä panostajan perus- ja kertauskurssin sisällöstä, panostajakoulutuslautakunnasta, kurssin johtajasta, kuulustelun järjestämisestä, asiantuntijoista ja kuulustelun yhteydessä perittävistä maksuista.

9 §

Panostajan työkokemus

Tehosteräjättyjän pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta tehosteräjättyjän työssä vähintään kuusi kuukautta.

Nuoremman panostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta nuoremman panostajan työssä vähintään kuusi kuukautta.

Vanhemman panostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta räjäytys- ja louhintatyössä vähintään 12 kuukautta, josta vähintään kolme kuukautta on vanhemman panostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytystyössä.

Ylipanostajan pätevyyskirja voidaan myöntää vanhemman panostajan pätevyyskirjan haltijalle. Ylipanostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta vanhempana panostajana räjäytys- ja louhintatyössä vähintään 18 kuukautta. Työkokemuksesta vähintään kolme kuukautta tulee olla ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytystyössä.

Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja voidaan myöntää ylipanostajan pätevyyskirjan haltijalle. Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytys- ja louhintatyössä asutulla alueella vähintään

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

24 kuukautta. Työkokemuksesta vähintään kolme kuukautta tulee olla maanpäällisestä räjäytys- ja louhintatyöstä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työkokemuksen määrästä ja laadusta.

10 §

Poikkeukset koulutus- ja työkokemusvaatimuksista

Edellä 5 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu pätevyys on myös henkilöllä, jolla on ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) tarkoitettu päätös toisessa Euroopan unioniin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa myönnettyjen muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta räjäytystyöhön. Päätöksen tekee aluehallintovirasto.

Vaikka hakija ei ole suorittanut panostajan peruskurssia, vanhemman panostajan pätevyyskirja voidaan antaa sellaiselle diplomi-insinööriin, insinööriin, tekniikon tai muun vastaavan tutkinnon suorittaneelle, jolla on suorittamansa koulutuksen ja hankkimansa ammattitaidon perusteella pätevyyskirjan saamiseksi riittävät tiedot ja joka on suorittanut pätevyyskirjan saamiseksi edellytetyn vanhemman panostajan kuulustelun. Edellytyksenä on tällöin lisäksi, että hakijalla on vähintään 12 kuukauden käytännön työkokemus räjäytys- ja louhintatyössä.

Ylipanostajan pätevyyskirja voidaan myöntää vanhemman panostajan pätevyyskirjan haltijalle. Hakijalla tulee olla 2 momentissa tarkoitettut riittävät tiedot ja hänen tulee olla suorittanut pätevyyskirjan saamiseksi edellytetty ylipanostajan kuulustelu. Ylipanostajan pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan lisäksi vähintään 18 kuukautta monipuolista työkokemusta vanhempana panostajana räjäytys- ja louhintatyössä.

Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirja voidaan myöntää henkilölle, jolla on 2 momentissa tarkoitettut riittävät tiedot ja joka on suorittanut pätevyyskirjan saamiseksi edellytetyn räjäytystyön vastuuhenkilön kurssin sekä kuulustelun. Räjäytystyön vastuuhenkilön pätevyyskirjan saamiseksi vaaditaan työkokemusta ylipanostajan pätevyyttä edellyttävässä räjäytys- ja louhintatyössä asutulla alueella vähintään 24 kuukautta. Työkokemuksesta vähintään kuusi kuukautta tulee olla maanpäällisestä käytännön räjäytys- ja louhintatyössä. Lisäksi edellytetään nuoremman panostajan kurssin suorittamista, ellei henkilöllä ole vanhemman panostajan tai ylipanostajan pätevyyskirjaa.

11 §

Pätevyyskirjan hakeminen

Panostajan pätevyyskirjaa haetaan aluehallintovirastolta. Hakemukseen on liitettävä tarvittavat selvitykset pätevyyskirjan myöntämisen edellytysten täyttymisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen liitettävistä selvityksistä.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

12 §

Turvallisuusselvitys

Panostajan pätevyyskirjan myöntävän aluehallintoviraston on ennen pätevyyskirjan myöntämistä hankittava pätevyyskirjaa hakeneesta turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) tarkoitettu suppea henkilöturvallisuusselvitys, jollei hakija esitä aluehallintovirastolle mainitun lain mukaan annettua turvallisuusselvitystodistusta.

13 §

Pätevyyskirjan voimassaolo

Panostajan pätevyyskirja myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Pätevyyskirja on voimassa koko maassa. Pätevyyskirjan voimassaolo päättyy, kun panostaja täyttää 68 vuotta.

14 §

Pätevyyskirjan uusiminen

Panostajan pätevyyskirjan voimassaoloaika voidaan jatkaa viidellä vuodella sen voimassaoloaikana tehdystä hakemuksesta. Voimassaolon jatkamisen edellytyksenä on 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun kertauskurssin suorittaminen.

Jos pätevyyskirjan voimassaolon jatkamista koskeva hakemus on pantu vireille ennen pätevyyskirjan viimeistä voimassaolopäivää, pätevyyskirjan haltija saa jatkaa toimintaansa aikaisemman pätevyyskirjan perusteella asian ratkaisemiseen saakka. Hakijan on kuitenkin osallistuttava kertauskurssille pätevyyskirjan voimassaoloaikana.

Jos pätevyyskirjan voimassaolon jatkamisen edellytyksenä oleva kertauskurssi peruuntuu hakijasta riippumattomista syistä, hakijalla on oikeus saada perustellusta syystä jatkoaikaa pätevyyskirjalleen enintään kuusi kuukautta pätevyyskirjan voimassaolon päättymisestä. Jatkoaikaa haetaan aluehallintovirastolta.

Se, joka ei ole uusiutunut pätevyyskirjaansa sen voimassaoloaikana tai sille myönnettynä jatkoaikana, voi saada uuden pätevyyskirjan esittämällä todistuksen suoritetusta kertauskurssista ja panostajan kuulustelusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pätevyyskirjan uusimista koskevasta menettelystä.

15 §

Pätevyyskirjan peruuttaminen

Aluehallintoviraston on peruutettava panostajan pätevyyskirjan voimassaolo, jos:

- 1) pätevyyskirjan haltija sitä itse pyytää; tai
- 2) hakemuksessa on annettu virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet pätevyyskirjan myöntämiseen.

Aluehallintovirasto voi peruuttaa panostajan pätevyyskirjan, jos:

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

1) panostaja ei enää olojensa olennaisten muutosten vuoksi täytä 5—7 §:n mukaisia pätevyyskirjan myöntämisen edellytyksiä; tai

2) panostaja on pätevyyskirjaa edellyttävässä toiminnassa olennaisesti rikkonut tätä lakia, työturvallisuuslakia (738/2002) tai niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Jos 2 momentissa tarkoitettut puutteet tai laiminlyönnit voidaan korjata, aluehallintoviraston on asetettava pätevyyskirjan haltijalle määräaika puutteiden tai laiminlyönnin korjaamiseksi. Aluehallintovirasto voi peruuttaa pätevyyskirjan voimassaolon, jos pätevyyskirjan haltija ei ole korjannut puutetta tai laiminlyöntiä määräajassa.

Pätevyyskirjan voimassaolo peruutetaan enintään 12 kuukaudeksi tai toistaiseksi. Pätevyyskirjan haltijan on välittömästi luovutettava pätevyyskirja aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirasto voi päätöksessään määrätä, että peruuttamispäätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Aluehallintovirasto palauttaa pätevyyskirjan sen haltijalle hakemuksesta peruuttamispäätöksessä määrätyn ajan jälkeen. Pätevyyskirjaa, jonka voimassaolo on peruutettu toistaiseksi, haetaan kuten 11 §:ssä säädetään.

16 §

Pätevyyskirjan väliaikainen peruuttaminen

Aluehallintovirasto voi kiireellisissä tapauksissa väliaikaisesti peruuttaa panostajan pätevyyskirjan voimassaolon, jos sen tietoon on tullut olennaisia seikkoja, jotka voisivat johtaa panostajan pätevyyskirjan voimassaolon peruuttamiseen.

Jos pätevyyskirjan haltijalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi vaarantaisi räjäytystöiden työturvallisuuden tai yleisen turvallisuuden, aluehallintovirasto voi jättää kuulemisen tekemättä. Pätevyyskirjan voimassaolon väliaikainen peruuttaminen määrätään olemaan voimassa enintään kolme kuukautta. Aluehallintovirasto voi määrätä, että väliaikaista peruuttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Pätevyyskirjan haltijan on välittömästi luovutettava pätevyyskirja, jonka voimassaolo on peruutettu väliaikaisesti, aluehallintovirastolle.

17 §

Huomautus

Pätevyyskirjan voimassaolon peruuttamisen tai väliaikaisen peruuttamisen sijasta aluehallintoviraston tulee antaa pätevyyskirjan haltijalle huomautus, jos pätevyyskirjan voimassaolon peruuttaminen tai väliaikainen peruuttaminen olisi olosuhteisiin nähden kohtuutonta.

18 §

Pätevyyskirjan haltijan ilmoitusvelvollisuus

Panostajan pätevyyskirjan haltijan on viipymättä ilmoitettava aluehallintovirastolle terveydellisessä sopivuudessaan tapahtuneista muutoksista, jotka estävät hänen toimimisensa panostajana.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

19 §

Työnantajan ilmoitusoikeus

Panostajan pätevyyskirjan haltijan työnantajalla on oikeus ilmoittaa aluehallintovirastolle tietoonsa tulleista seikoista, jotka voivat vaikuttaa pätevyyskirjan voimassaoloon. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti.

20 §

Poliisin ilmoitusvelvollisuus

Poliisin on viipymättä ilmoitettava aluehallintovirastolle tietoonsa tulleista olennaisista seikoista, jotka voivat vaikuttaa panostajan pätevyyskirjan voimassaoloon.

21 §

Terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeus

Lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä tehdä aluehallintovirastolle ilmoitus henkilöstä, jonka hän potilastietojen ja henkilön taapaamisen perusteella katsoo perustellusta syystä olevan terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton toimimaan panostajana.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitusmenettelystä, ilmoitusten sisällöstä sekä niiden käsittelyyn oikeutetusta aluehallintoviraston henkilöstöstä.

22 §

Panostajan pätevyyskirjojen rekisteri

Aluehallintovirasto pitää työsuojelun edistämiseksi ja asianmukaista valvontaa varten panostajan pätevyyskirjojen rekisteriä. Rekisteriin tallennetaan:

- 1) pätevyyskirjan haltijan nimi ja tunnistetiedot;
- 2) pätevyyskirjasta ilmenevän oikeutuksen laajuus ja pätevyyskirjan voimassaoloaika;
- 3) pätevyyskirjan haltijan terveydentilaa koskevat tiedot;
- 4) pätevyyskirjan haltijan koulutus, suoritettu kuulustelu ja työkokemus;
- 5) tieto pätevyyskirjan voimassaolon peruuttamisesta;
- 6) tieto pätevyyskirjan voimassaolon väliaikaisesta peruuttamisesta;
- 7) tieto aluehallintoviraston 17 §:n nojalla antamasta huomautuksesta.

Rekisteriin merkityt tiedot säilytetään viiden vuoden ajan pätevyyskirjan voimassaolon päätymisestä.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

23 §

Tietojen luovuttaminen, henkilötietojen käsittely ja rekisteröidyn oikeudet

Aluehallintovirasto voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 22 §:ssä tarkoitettuja tietoja muulle viranomaiselle sen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi sekä Euroopan unionin jäsenvaltion ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaiselle pätevyyskirjan myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Rekisteriin tallennettujen tietojen julkisuudesta ja tietojen luovuttamisesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Henkilötietojen käsittelystä ja rekisteröidyn henkilön oikeuksista säädetään henkilötietolaissa (523/1999).

24 §

Muutoksenhaku

Panostajan kuulustelun hylkäävään päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun ja muuhun aluehallintoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen pätevyyskirjan peruuttamista, väliaikaista peruuttamista ja huomautusta koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

25 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta tekee räjäytystyötä, vaikka hänellä ei ole siihen 3 §:n 1 momentin mukaista oikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *panostajarikkomuksesta* sakkoon.

26 §

Poikkeushupa

Aluehallintovirasto voi erityisistä syistä yksittäistapauksessa myöntää 68 vuotta täyttäneelle oikeuden toimia panostajana. Lisäksi aluehallintovirasto voi erityisistä syistä yksittäistapauksessa myöntää ulkomailla panostajaksi pätevöityneelle oikeuden toimia panostajana, vaikka tällä ei olisi 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöstä.

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

27 §

Pätevyyskirjan mukana pitäminen ja sen esittämisvelvollisuus

Pätevyyskirjan haltijan on pidettävä pätevyyskirja mukanaan tehdessään räjäytystyötä.

28 §

Valvonta

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoo aluehallintovirasto siten kuin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) säädetään.

29 §

Pätevyyskirjan kaava

Aluehallintovirasto vahvistaa panostajan pätevyyskirjan kaavan.

30 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan panostajalaki (219/2000).

Henkilö, jolla on tämän lain voimaan tullessa pätevyyskirja, saa jatkaa pätevyyskirjan mukaisesti räjäytystyötä pätevyyskirjan voimassa olon ajan, enintään kuitenkin viisi vuotta tämän lain voimaantulosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien pätevyyksien muuttamisesta tämän lain mukaisiksi pätevyyksiksi.

Helsingissä 1.4.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tarja Filatov sd
varapuheenjohtaja Heli Järvinen vihr
jäsen Juho Eerola ps
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Reijo Hongisto ps
jäsen Anna Kontula vas

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2016 vp

jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Leena Meri ps
jäsen Merja Mäkisalo-Ropponen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Martti Talja kesk
jäsen Juhana Vartiainen kok
jäsen Eerikki Viljanen kesk
varajäsen Antero Laukkanen kd
varajäsen Jari Myllykoski vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen